

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno CCCXIV. ad annum CCCXLVI.

Parisiis, 1644

Capvt I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15072

nem vtilitatem, atque confirmationem eorum qui in hac scripta inciderint. Exordiemur deinceps sermonem nostrum (præeunte atque ducente nos Deo Verbo semper viuento) a temporibus regni religiosissimi & Christigeri regis Constantini, qui Synodum episcoporum in ciuitate Nicea congregari iussit. In alio commentario, si Deo placeat, natiuitatem ipsius Deo carissimi Constantini, ac statum temporum quibus pater eius regnauit, referam.

Ελίω πρὸς ὁφείλται κοινῶ, καὶ σήμε-
 ρα τὸ ἐν τῷ ἔργῳ τῶνδε τῶν γραμ-
 ματι. ἀρξεται δὴ μοι λοιπὸν ὁ λόγος,
 προσδοπιουῶτός μοι ἔστω πρὸς
 ἑαυτὸν ζῶντος θεοῦ λόγου, ὁποῦ τὸ θεο-
 νων τῆς βασιλείας τῶν δισσεβασάντων καὶ
 χριστοφύρου βασιλέως Κωνσταντίνου,
 τῶ καὶ τὸ σωῶσον τῆν ἑπισκοπῶν ἐν τῇ
 Νικαίᾳ ἐν σιναθροιστῶν προσηλάσ-
 τος πόλε. ἐν ἑσφῶ γὰρ, εἰ τῶ θεῷ φίλον,
 τὰ τὸ γνέστωσ ἀμῶ, καὶ τὸ θεῶν τὸ
 πατρὸς ἀμῶ * Κωνσταντίνου ἔστω φιλε-
 σάντων βασιλείας πῶ διαγωγῶ ἐν-
 τὰξω συζητάματα.

CAPVT I.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Euseb. lib. i.
 hist. cap. 26.

NON multo post tempore (vt inquit Eusebius) quam tyranni Diocletianus & Maximianus deposita regali purpura, priuatam vitam elegerunt, imperator Constantius [tota vita clementissimus] subiectis benevolentissimus, & erga diuinum Verbum amicissime affectus, cum germanum filium suum Constantinum imperatorem & Augustū pro se reliquisset, communi naturæ lege finem viuendi fecit. Post mortem dignus habitus omni honore qui imperatori debebatur, quippe vir & optimus & mansuetissimus fuit, quique solus inter imperatores nostræ memoriæ, totum regni sui tempus, vt imperii dignitas postulat, exegit: & cum in aliis omnibus humanissimum & beneficentissimum sese præberet, laudabilem admodum & beatum vitæ exitum consecutus est. Solus ex imperatoribus ob filium ingenuum, quem post se in imperio successorem reliquit, principem in omnibus modestissimum

ΜΕΤΑ πῶν χρόνων τὸ βασιλι-
 κῆς ἀουργίδος τὸ τῆν πυραίνων
 Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς, τὸ ἰδιω-
 τεκὸν ἀπειληφότων αὐτῶν βίον, κατὰ
 φησιν Εὐσέβιος, χρόνου οὐ πλείστου με-
 ταξὺ γημοδίου, βασιλέως Κωνσταν-
 τίνου, * ὅτι πάντα βίον πρὸς ὅτατος, ἔ-
 ποῖς ὑπὸ κῶς δυνάμειος, τῶ τε θεῷ
 λόγῳ προσφιλέστατον ἑαυτὸν δια-
 μένος, πῶδα γήσιον Κωνσταντίνον αὐ-
 τοκράτορα καὶ σεβαστὸν δὴ ἐαυτὸν κατὰ
 λιπὸν, κοινῶ φύσεως νόμῳ τελῶν τὸ
 βίον ἀπάσης μὲν θανάτου, ὅση βασιλεί-
 ῆς δὲ ὁφείλετο, πῆς ἡξιομῆτος,
 χριστότατος ἔπιώτατος βασιλέως γε-
 γονώς ὅς δὴ καὶ μόνος τῆν καθ' ἡμῶν
 ἐπαξίως τὸ ἡγεμονίας τὸ πάντα τὸ δε-
 χῆς διαπέλεσας χρόνον, καὶ τὰ ἄλλα πῶς
 πῶσι δεξιότατον καὶ ὑεργετικώτατον
 ἄδραγῶν ἑαυτὸν, τέλος διδοκίμων καὶ
 τεισημακάριον ἀπειληφε τῶ βίου,
 μόνος ὅππ * τὸ αὐτὸ βασιλείας ὑμέ-
 νως καὶ ὅππ δὲξως ὅππ διαδοχῶ γήσιον

ANNO
CHRISTI
315.

παῖδι, τὰ πάντα σωφρονεσάτω τε καὶ
δυσχεσάτω, τελευτήσας. τοῦτου παῖς
Κωνσταντῖνον ὀνόματι δ' ἐξ ἑμῶν βα-
σιλέως τελειότατος καὶ σεβαστὸς πατὴρ
τῶν στρατοπέδων, καὶ ἐπὶ πολὺ πύτων
πρότερον πατρὸς αὐτοῦ τῆς παμβασιλείας
θεοῦ ἀναγορεύσας, ἑλωπίων ἑαυτὸν
τῆς πατρικῆς ἀφ' ἧμετέρον λόγον
δυσχεσάτω κατεστήσασκε. καὶ μὴ ἔπειτα
οὕτω δὴ Κωνσταντῖνου, ὃν βασιλέα
ἐκ βασιλείας, ἀσέβη τε ἔξ δυσχεσά-
του καὶ τὰ πάντα σωφρονεσάτου γεγε-
νέαι εἰρήκαμν, σωεσέ τε ἔξ δυσχεσάτω
πέμνηδίου, πατρὸς τῆς παμβασιλείας
θεοῦ τῶν ὄλων καὶ σωτήρος καὶ τῆς δυσχε-
σεσάτων πρεσβυτέρων ἀειζηγεμῆδίου,
θεοῦ συμμαχοῦτος αὐτῶν, πατρὸς δ' ὁ-
ταῖα πῆλ' ἔμνη δὴ τῆς Ρώμης ὑπὸ Κων-
σταντῖνου Μαξεντιοῦ ὃ δὲ ἐπὶ αἰατο-
λῆς οὐ πολὺ ὀπλήσας ἐκείνῳ χρο-
νον, ἀειζῶ καὶ αὐτὸς θανάτῳ ὑπὸ
Λικινίου, οὕτω τότε μανέντος, * πέμ-
νηδίου κατ' αὐτῶν ὑπὸ Κωνσταν-
τῖνου τῆς θεοφιλεσάτου βασιλείας, κα-
τασφείβει βίον. πρότερος γὰρ μὲν
ὁ καὶ πῆ καὶ τάξει τῆς βασιλείας
πρότερος Κωνσταντῖνος τῆς ὀπλῆς
κατατυραννομῆδίων φειδῶ λαβῶν,
θεὸν τ' αὐραῖον, τόντε τούτου λόγον, αὐ-
τὸν δὴ τ' πάντων σωτήρα Ἰησοῦ Χριστοῦ
σύμμαχον δι' ἄχων ἐπικαλεσάμηνος,
πρότερος πνευματικῶν τ' ἐκ πνευματικῶν
ἐλδιδεῖας Ρωμαίοις προμνώμηνος.
αὐτῶν ὁ Εὐσεβίος, ὃς Ρουφίνος εἰ καὶ
μὴ καὶ τῶν πλὴν ἀκολουθίαν καὶ τῆς
ἀληθείας ἀρμονίαν Εὐσεβίος ἔπειτα τῆς
Γαμφίλου πλὴν ἰσορροπία ἐνέστηκεν, ἀλλ'
ὅμως ὅσα συγγενῆ τῆς Εὐσεβίος πραγμα-
τίας ἔρομαι, ἐκ τῆς αὐτοῦ Ρουφίνος ἔπειτα
affinia Eusebianæ historiæ inuenero

& sanctissimum, prospere ac glo-
riose excessit e vita. Huius filius
Constantinus, statim a princi-
pio imperator summus & Au-
gustus cum ab exercitibus, tum
multo ante ab ipso Deo summo
omniū imperatore declaratus,
paternæ pietatis erga religionē
nostram æmulum sese & imita-
torem præstitit. Et post aliqua:
Cum sic Constantinus (quem
imperatorem ex imperatore, re-
ligiosum ex religiosissimo patre
& omnino modestissimo natum
diximus) prudentia & pietate
ornatus, Dei imperatoris om-
nium & saluatoris instinctu,
contra impiissimos tyrannos ex-
citus esset; Romæ quidem,
Deo opem ferente, Maxentius
præter omnium opinionem ab
ipso deuictus cadit: qui vero in
oriente erat tyrānus, non multo
tempore illi superstes, a Licinio
nondum infaniente (quem reli-
giosissimus imperator Constan-
tinus eo contra illum miserat)
superatus, turpissima morte vi-
tam finit. Constantinus autem
honore & imperii gradu sum-
mus, prior ipse eorum qui Romæ
tyrannide opprimebantur, antea
miserus, postquam Deum cæli,
Verbumque eius Iesum Chri-
stum saluatorem omnium, adiu-
torem sibi precibus inuocasset,
Romam cum omnibus copiis
proficiscitur, ut Romanis pristi-
nam libertatem, quam a maiori-
bus acceperunt, restitueret. Hęc
Eusebius. Rufinus vero licet
non ordine rerum omnem con-
sequentiam, & veritatis harmo-
niam secutus, illustris illius Eu-
sepii Pamphili historiam expo-
suerit: tamen ego quæcumque
cum in Rufino, tum in scri-

Euseb. li. 9.
esp. 8.

* ἡ. π. μ.
ἐδίσε

ptoribus aliis, colligens, vt supra dixi, huic operi inferam. Ille vero sic ait: Postquam Diocletianus & Maximianus regni insignia deposuissent, ac Constantius excessisset e vita, reliqui Romani imperii reges qui simul imperabant, hi erant. Constantinus in partem patris sui successit, quæ ab ea quæ vocatur Europa incipiens, ad Danubium vsque protenditur, vtramque Scythiam, Celtas omnes, Illyrios, Sarmatas, & omnem barbarorum terram quæ ad Rhenum fluium porrigitur, atque Macedoniam, & vicinum mare complexa, Thessaliam, & Achaiam, & quæcumque ad occidentem solem vergentia, Ionio terminantur mari. Maximinus Diocletiani filius (vt ait Eusebius) omnes ad orientem gentes: Maxentius vero Romam, & quæ ab Italia ad Oceanum protenduntur, administrabant.

CAPVT II.

POSTQVAM Constantinus patrillegitime parentasset, & consuetos perfoluisset honores, otium in ea Romanorum calamitate sibi damnum esse duxit. Audiuit enim Romam Maxentii improbitate grauiter affligi, qui regni moderationem in suam tyrannidem commutauerat. Multos enim principes viros indicta causa neci dedit: supplicia & exilia irrogabat, agros & honores sine delectu tribuebat: alienas coniuges, quarum amore capiebatur, aut fraude in stuprum illexit, aut imperiis ad flagitium impulit. nulli tutum erat formosam vxorem habere:

ἄλλων συσπαφείων ἀναλεξάμενος ἐνθάτω, κατὰ δυνάτεσσι εἶρηκα, πῶς δὲ τῶ βιβλίῳ. λέγει δὲ καὶ οὕτως· μὲν γὰρ τῆ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ δόξασιν, καὶ τῶ τελευτήσαντων, ὑπολείπονται τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς ὁμόχρονοι βασιλεῖς οἶδε. Κωνσταντῖνος μὲν τῶ τῆ πατρὸς μοῖραν ἐληφώς· αὐτῆ δὲ τῶ δόξῃ τῆς καλυμμένης Εὐρώπης ἀρχομένη, ἧπὶ τῆ Ἰσθμὸν διήκουσα, Σκυθίαν τε ἐκατέραι, καὶ Κελτοὺς ἅπαντας, Ἰλλυριοὺς τε καὶ Σαυρομάτας, καὶ τῶ ἧπὶ Ρῶν ὀπατιμὸν καὶ διήκουσαν τῆ βαρβαρίας γῆν, τῶ τε Μακεδονίαν καὶ τῶ παρὰ αὐτῶν θάλασσαν, Θεσσαλίαν τε καὶ Ἀχαιίαν, ἔ' ὅσα παρὰ ἡλιον διόριον διήκουσεν Ἰωνίον ὀρίζεται πελάγος. καὶ Μαξιμιανὸς δὲ ὁ Διοκλητιανοῦ παῖς, ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολήν ἔθνη, κατὰ φασιν ὁ Εὐσεβίος· Μαξιαντῖνος τε τῆ Ρώμῃ, ἔ' τὰ δόξῃ τῆ Ἰταλίας εἰς αὐτὸν καὶ διήκουσεν ὠκεανὸν, διεῖπον.

Κεφ. β'.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ οὐ μὲν τῆ πατρὸς ἔνομον κληθεῖς, καὶ τὰς νομιμοδύνας ἡμᾶς, ζήμιαι ἠγήσατο * τῆ Ρωμαίων συμφορᾶς τῶ ἡσυχίαν. ἤκουε γὰρ τῆ Ρωμαίων πόλιν κἀμνοῦσιν τοῖς Μαξεντίου κακοῖς· εἰς γὰρ ὠμότητα τυραννίδος ὁ τῆς βασιλείας αὐτῶν μετεβάλλετο ὄψος. πολλοὺς τε γὰρ ἀκρίτως τῆ ἐν τέλει θανάτω ἄφραδουδῶν, ζήμιαι τε ἔ' φυγὰς ἔ' τῆς ἀναδασμὸν, καὶ παροπησῶς ἀνέξεπέσως ἐπέβαλλον. ἤδη δὲ ἔ' γυμνασίων ἀλλοσελίων ἔσθον, ἢ κακία διέφθρεν, ἢ τοῖς ἧπὶ τῆ γυμνασίων ἐβιάζετο. καὶ λοιπὸν ἀνασφαλῆς τῶ γυμνασίων ἔχον ἀπεριτῆ.